

.....Σ Η Μ Α.....

Ο.- Ἀκοῦτε τὴν ἐκπομπή μας " Ποντιακοὶ Ἀντίλαλοι " , πού γράφει καὶ ἐπιμε-
λεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Εὐσταθιάδης.

.....τό σῆμα σβῆνει.....

"Ἔως τώρα, ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, σᾶς περιγράψαμε πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ
Πόντου παραθαλάσσιες.

Ἀπὸ σήμερα θὰ σᾶς παρουσιάζομε πόλεις καὶ μικροπολιτεῖες πού ἰδρύθησαν
ἢ ἐποικίστησαν, ὑπάρχοντας ἤδη, στὰ μεσόγεια μέρη τοῦ Πόντου.

Πρέπει νὰ ποῦμε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ὅλες αὐτές ἰδρύθησαν κατὰ τοὺς Ἀλε-
ξανδρινούς οἱ περισσότερες, τοὺς Ῥωμαῖνούς καὶ μερικές κατὰ τοὺς βυζαντι-
νούς χρόνους. Γεγονὸς ἐξαιρετικὰ ἐθνικῆς σημασίας ἦταν ἡ μεγαλειώδης προ-
έλαση τῶν στρατιῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ κατάκτηση τῆς Μικρασί-
ας καὶ τοῦ Πόντου. Καὶ μέ ἀναπτρωμένο τό ἠθικὸ ὄρμουν οἱ Ἕλληνες τοῦ
Πόντου καὶ τῆς Ἑλλάδας νὰ στερεωθοῦν καὶ νὰ στήσουν τὴ ζωὴ τους καὶ
στήν Ἐνδοχώρα τοῦ Πόντου, νὰ τὴν κατοικήσουν καὶ νὰ τὴν ἐξελληνίσουν.

"Ἄς προσθέσουμε ἐπίσης ὅτι μετὰ τὴν ἱδρυση τῶν πόλεων αὐτῶν ξεφύτρωσαν
γύρω ἀπὸ τὴν καθεμιὰ κωμοπόλεις καὶ χωριά Ἑλληνικά, πού μέ τὴν πλούσια
παραγωγή τους κρατήθηκαν ἀκμαῖα ἕως τὴν κατάλυση τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους
ἀπὸ τὸν Τοῦρκο.

Παίρνοντας πάλι ὡς ἀρχὴ τὴ θέση τῆς Σινώπης θὰ προχωρήσουμε, μεσογειακά
πιά ἀπὸ τὰ δυτικά πρὸς τ' ἀνατολικά.

Γιὰ νὰ παρακολουθοῦν εὐκολότερα οἱ ἀκροαταί μας, θὰ χωρίσουμε τίς μεσο-
γειακές αὐτές πόλεις καὶ πολίχνες σὲ τρεῖς ζῶνες. Ἡ πρώτη ζώνη θὰ μᾶς
δώσῃ τίς πόλεις πού βρίσκονται ἀμέσως νοτιότερα ἀπὸ τίς παραθαλάσσιες.
Ἡ δεύτερη τίς μεσογειακότερες καὶ ἡ τρίτη τίς πιὸ μεσόγειες.

Λοιπόν: Ἀνατολικιώτερα ἀπὸ τὴ Σινώπη καὶ τέσσερες ὥρες περίπου παραμέσα
ἀπὸ τὴν παραλία ἔχομε τὴν πολίχνη Λεοντόπολιν, πού ὀνομάστηκε ἀργότερα
Ζάλευκος ἢ Ζάλιχα. Οἱ Τοῦρκοι τὴν ὠνόμασαν Ἀλάτσαμ.

Προχωροῦμε: Σὲ ἀπόσταση ὀκτώ ὥρες ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ στήν ὄχθη τοῦ ποτα-
μοῦ Ἄλνυος (Κιζίλιρμακ) ἰδρύθηκε ἡ πόλη Γαζηλῶν, ἡ σημερινὴ Μπάφρα,

περιοχής 'Αμισοῦ. Ξεπερνώντας μεσογειακά τήν 'Αμισό συναντούμε, ἀνατολικά, τή θεμισκύρα, στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ 'Ιριδος, ὁκτώ ὥρες παραμέσα ἀπό τή θάλασσα, πού οἱ Τοῦρκοι τήν ὠνόμασαν Τσαρσαμπᾶ. Εἶναι ἀρχαιότατη 'Ελληνική ἀποικία. Τήν ἀναφέρει καί ὁ ἱστορικός 'Ηρόδοτος, τόν 5ο αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. 'Ανατολικώτερα συναντούμε τήν πολίχνη Θέρμη τῶν ἀρχαίων, τήν Τέρμε τῶν Τούρκων, στίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ θερμώδοντος, μία μέ δύο ὥρες μακριά ἀπό τήν παραλία, λίγο δυτικώτερα ἀπό τήν παραθαλάσσια Οἰνὴ μέ τήν ὁποία ἔχομε ἤδη ἀσχοληθῇ.

Οἱ Βυζαντινοί ὠνόμαζαν τήν ζώνη ἀπό τήν Θέρμη ἕως τήν 'Αμισό Τζανική (ἀπό τοὺς ἐξελληνισμένους παλαιούς κατοίκους Σάνους) , οἱ Τοῦρκοι Τζανί.

Νοτίως τῆς Θέρμης καί θεμισκύρας ὀρθώνεται τό 'Αμαζώνιον ὄρος, ὅπου γύρω ἐκεῖ ζοῦσαν οἱ 'Αμαζῶνες τῶν ἀρχαίων.

Δέν προχωροῦμε πρὸς τὰ μεσόγεια τῆς Τραπεζοῦντας. Αὐτά θ' ἀποτελέσουν ἰδιαίτερο θέμα.

.....λύρα, τραγούδι.....

'Η περιοχὴ τῆς ὅλης χώρας τῶν 'Αμισινῶν ἦτο κι' ἀπὸ τὰ παλαιότερα χρόνια πλούσια σέ παραγωγή. Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γινόταν συστηματική. 'Εκτός ἀπὸ τό σιτάρι, τό καλαμπόκι, τό ρύζι καί τό μετάξι οἱ γεωργοί ἀπασχολοῦνταν σοβαρά καί μέ τήν καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ. Τό ἐπόμενο τραγούδι πού θά ἀκούσετε δείχνει τήν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων, πού μέσα στήν κᾶφα τοῦ καλοκαιριοῦ δέν βλέπουν ποιά δουλειά νά τελειώσουν πρῶτα, γιατί ὅλες ἔχουν τήν ἐπιχειρότητά τους.

Μέ τό ξημέρωμα, μέ τή δροσοῦλα τῆς αὐγῆς, ξεκινοῦν γιά τό σπάσιμο τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ. Ὡς γνωστό, μόλις προβάλλει ὁ 'Ηλιος, σπάσιμο καπνοφύλλων δέν ἐπιτρέπεται. Τότε γυρίζουν στά σπίτια καί ἀρχίζει τό ἀρμάθιασμα τῶν καπνοφύλλων στά νήματα μέ τή βελόνα. Ὅμως μιά κόρη ὀλημερίς ποτίζει στούς λαχανόκηπους τὰ λάχανα καί τὰ φασόλια, γιά νά προλάβη καί τό ἀρμάθιασμα τῶν καπνοφύλλων, πού στό σπίτι τήν περιμένουν στιβαδιές ἀπὸ αὐτά. Πρέπει νά προλάβη νά τελειώσῃ μέ τό ἡλιοβασίλεμα.

Καί ἡ κόρη τραγουδᾷ μέσ' στούς λαχανόκηπους:

'Ολημερίς τὰ λάχανα καί τὰ φασόλια ἀρδεύω

.....σ' ἥλονος τό βασίλεμαν καπνόφυλλα τιζεῦω.

Δηλαδή:

Ὀλημερίς τά λάχανα, τά φασόλια ποτίζω
καί στό ἡλιοβασίλεμα καπνόφυλλ' ἄρμαθιάζω.

Ἀλλά ἡ κόρη μέσα στό μόχθο τῆς ἐργασίας της δέν ξαχνᾷ καί τόν ἀγαπη-
μένο της, πού βρίσκεται κάπου στά ξένα.

Ἡ καρδιάμ' βρουλίζεται μάναμ' ἄλλο κι στέκω
θά ρούζω καί φουρνίζουμαι τ' ἄρνόπομ' ἄν κι' ἐλέπω.

Δηλαδή:

Ἡ καρδιά μου βουρλίζεται, μάνα, πιά δέν βαστῶ
θά πᾶ' νά πέσω νά πνιγῶ, ἄν τήν ἀγάπη μου δέν δῶ.

Καί στρέφει καί παρακαλεῖ τόν "Ἡλιο:

"Ἀχ... Ἡλεμ' σὴν ἀνατολῆς φέρε με τό γιαβρόπομ'
μή λές με τεάμ' κι' ἐπορεῖς καί τρώγω τό καρδόπομ'.

Λέει δηλαδή στόν "Ἡλιο:

"Ἡλιεμ' μέ τήν ἀνατολή φέρε μου τόν καλό μου
μήν πῆς πῶς τάχα δέν μπορεῖς καί κάψης τήν καρδιά μου.

.....λύρα, τραγούδι.....

Τό πρόγραμμά μας αὐτό θά τελειώσῃ μέ δίστοιχα τῆς ξενητειᾶς.

.....λύρα, τραγούδι.....

Θᾶμαστε καί πάλι μαζί σας τήν ἐρχομένη ἐβδόμαδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

.....Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τή Λαογραφική μας ἐκπομπή " Ποντιακοί Ἀντίλαλοι ".

Κείμενο καί μουσική ἐπιμέλεια τοῦ συνεργάτη μας Στάθη Εὐσταθιάδη.

.....τό σῆμα σβήνει.....